

Ovaj rad dostupan je za upotrebu pod međunarodnom licencom Creative Commons Attribution 4.0

NEUKROTIVI ZELENOPLAVI NEUKI LETAČI MILANA BOŠNJAKA ILI URIJEČIVANJE NEURIJEČENOG

Bošnjak, Milan: *Neuki letači*, Gospić, Matica hrvatska, 2013.
i Bošnjak, Milan: *Zelenoplavo*, Gospić, Matica hrvatska, 2013.

Nekoliko godina na mom radnom stolu u dijelu gdje stoje knjige koje čekaju osvrt, recenziju, pogovor ili slično nalaze se dvije zbirke pjesama. Sjećam se svog oduševljenja, iščitavanja, ushićenja i blage nevjerice kako do tada nitko nije napisao o njima ni slova, a ni do danas nije puno bolje.

No, činjenica da do danas nije izašao ni moj prikaz nešto nam govori. Čini se kao da se same pjesme opiru svijetu, buci, vrevi i čuvaju se za one koji nekim čudom nađu put do njih.

Bila bi zanimljiva priča o nekoliko godina pokušaja objavljivanja ovog prikaza u recentnim časopisima koji su ga redom prihvatili, no ne i objavili. Uvijek se netko ili nešto ispriječilo. I to nešto ostalo mi je nepoznato i do danas kada još uvijek imam mrvicu nade da će ova kritika izaći na vidjelo samo zato da iskoči poezija koja je uokvirena u dvije knjige i autora predstavlja vrsnim pjesnikom.

Neuki letači zbirka je pjesama Milana Bošnjaka, objavljena u nakladi Ogranka Matice hrvatske Gospić prije sad već dosta godina (2013.), a obuhvaća pjesme koje je Bošnjak napisao od dječjačke (1987.) do studentske dobi (1996.).

Zelenoplavo, pjesnički je nastavak uokviren u zbirku, njezin drugi, a opet zaseban dio koji se posljednjom pjesmom u *Letačima* uvezuje i tako čini cjelinu, kolaž, album Bošnjakova odrastanja kroz pjesničku riječ, stih, slovo i sliku. Od 1995. do 2004. starosne su godine pjesama druge zbirke, a kad ih objedinimo možemo reći da čitamo pjesnički mozaik star skoro dvadeset godina.

Bošnjakova *Uvodna pjesma* prve zbirke započinje samoglasnikom *a* uokvirenog kružnicom što jest i uzvik, i početak, ali i okvir Bošnjakova pjesničkog puta. Čini se „aaaa“ grleno. I sve je kratko i jasno izrečeno. Uzvikom „a“, kažeš jedno,

s „aa“ si rekao već drugo, ali ako jedno „a“ uokviriš kružnicom „aaaaa“, onda si iznenađen, začuđen i oduševljen. To a, aaaaa je sadržaj između početka i kraja.

A, na kraju je *Izvodna pjesma* koja čitatelja uvlači u zbirku, aktivira ga, siše ga u stranice i on mora odabrati, izraziti se, „precrtati nepotrebno“ i u konačnici odabrati želi li dalje. To dalje je opcija „d“. Ona vodi u „stranicu sljedeće zbirke“. Sloboda izbora. Sloboda u punini svakog naglašenog slova izvire iz stihova *Neukih letača*. Oni su neuki, mladi, tek su započeli, no letači su i bez leta ne postoje. Oni su u visinama, iako neuki, snažni ako ne po iskustvu onda svakako po srčanosti i želji po prepoznavanju biti. Po želji za slobodom.

Bez slobode ni jedan let nije umjetnost. A da bi se došlo do takve spoznaje treba dati stihovima vremena i slobode. Treba napisati „pjesmu koja nedostaje jer je jednostavno nema“. I tu prazninu treba spoznati i priznati da „pokušaj neuriječene poezije je prva i najljepša pjesma“.

Mladi Bošnjak ne podnosi okvire, granice, korice. Ruši ih svakim stihom. Red je „savršen nered“ jer „u kaosu miruju tijela“. Listajući zbirku, ipak uokvirenu koricama susrećemo Bošnjakove mračne žene kao tajne nedopuštene, na brzinu odigrane, a neželjene i on ih konačno odbacuje stihom i to „svakim trzajem, olovnim pogledom“ utapajući ih u „pjesmu praznine“ koja je „pjesma koje nema i ne može je biti“.

No, „prva, druga, treća slika sebe-ne sebe mira“, zaustavlja se u četvrtoj gdje „vrabac ih budi“ i u „petoj“ ostavlja čistinu, prazni list papira, mir, slobodu, jedno veliko ništa ili jedno veliko sve. Svatko može ucrtati sam. Dopisati. Naslikati. Sve je dopušteno. Jer „samo oči govore“, a ja prepoznajem ljubav. Mirišem je. Pjesnik joj je dao tisuću načina da se iskaže no drukčijih od onoga na što smo naviknuti. Ova ljubav pršti slobodom. One su odvojene i neodvojive. S njima se „uspinjemo do besmisla i padamo vječno“.

Sami biramo put kojim ćemo uskočiti u Bošnjakovo *Zelenoplavo*, sadržajno podijeljeno u dvije pjesničke cjeline s Dodatkom. *Zlatne kriške dosade* i *Uspavljivač* naslovi su dijelova druge zbirke koji prethode Bonusu i onom na kraju što *Treba reći*. A, reći treba! I Bošnjak je izrekao. Na trenutak smo u njegovoj koži i propitkujemo, tražimo, sanjamo, a opet nas negdje otrese i ostane sam u svojoj neslobodi, kao „tigar u krletki“, ispisuje „nijemu pjesmu“ dok „svjedok vremena otkucava“. *Jedne nedjelje u ožujku* traga za svojom emocijom koju je čini se netko zgazio, slučajno ili ne, ne znamo, samo nagađamo a i nije nam toliko važno jer nas je zaogrnuo plaštom samoće i „od boli bolestan opet slab, sebe imati nemati, ponad noći, strah, cesta, tama“, a on se želi „razvodniti, izgubiti, skupiti, ispuniti, polju-

biti“, jer kaže: „nema te nema te/ne mogu se sabrati/ne mogu se dignuti/ne mogu letjeti/ kao oči kao oči kao oči“.

Mišljenja sam da nam Bošnjak namjerno nudi sebe unutar slobode i ne slobode, između dosade, samoće, lutanja i traženja bestraga a u stvari želi nas zavarati kako je i sebe dok mu je isprva stidljivo, a kasnije i posve otvoreno iz crvene točke izrasla *Najljepša žena u svemiru* koja je imala crvene hlače.

Trenutak ili možda naslov koji iz „zelenoplavog drhtaja cjelokupne svijesti“ izvlači ono krucijalno moje oko pronašlo je na 35. stranici naslova *Triptih tri dana*

„PETAK, ULICA
sreo sam tebe
bojim se da ću opet
postati pjesnik

SUBOTA, KLUB
gledao sam te
poželio sam biti
svaki tvoj korak

NEDJELJA, CRKVA
svi su pjevali
ja sam čuo samo tebe
čisti topli glas“

To je to! Točka s koje vidimo. Ono „a“ izvan ovih korica!

Sve nakon ove pjesme je radost. Punina života. Ljubav u „naletu sreće“. *Osmijeh (ništa drugo)*.

Stranice su naprosto postale bjelje, čišće, otvorenije, snažne, a nježne kao i sam pjesnik koji ushićeno kliče: „najljepša žena u svemiru ima crvene hlače/ osmijeh /i prsten od bijelog zlata“.

To je njegov krug. Ispunjeno aaaaa ono od *Lijepo bi bilo znati da me još voliš do Lijepo je znati da me voliš*.

Njegov strah što ju je „pustio u svoje prozirne punine, u sebe“ razvukle su mu osmijeh i ispunile ga ljepotom kako samo to ljubav zna i može pa nam prenosi osjećaj ljepote u susretu dvoje koji se spajaju i čine obitelj, onu sigurnu luku koju svi želimo imati, imamo ili joj se nadamo. *Divno je živjeti s tobom*, više na sav glas. I sretan je. I dobro se osjeća.

I kada smo opijeni njegovim bojama i mirisima skoro omamljeni on nas iz svog ugodnog i željenog mjesta voljenog i onog koji voli ne uspavljuje završnom pjesmom *Uspavljivač*. On nas nije uzbibao niti uljuljao. Dapače. Ova je pjesma u najužem izboru onih koje te razoružaju, svuku, obuku i postave na mjesto gdje trebaš, a ne gdje bi želio biti. Rastrese vam uspavljivač život. Na 12 i pol stranica zbirke ona vam kao da neće „dođe hrabro kradom“.

„Ponekad me i ne primijete/a sve bude gotovo/ ponekad zbilja dovodim do ludila, briljiram između jave i sna...možda vas i volim... ali bolje da ne govorim... ja sam lagan i jednostavan/iskren / zato vam i pomažem da pomognete sebi... uglavnom to je tako dođem i odem ...“

Tako govori uspavljivač dok vam prebire po elementarnim česticama. Dodatak ili bonus u zbirci taman se nadovezuju na vaše tek posložene kockice (ukoliko niste uspjeli tim gore) i „ormarima i pčelama“ znate imena no ne izgovarate ih. Mislite, ovaj pjesnik je znao 1989. Znao i vi. No šutite. U tome je razlika. *Nikad nema kraja*.

Sloboda je oda. O njoj se može napisati posebna studija. Kao i o Plotinovu tragu.

A „treba reći“

- da nas ovaj Ličanin sa zagrebačkom adresom nije imao nakanu upjevavati tako da mi sad opjevavamo jer „uriječivanjem, uslikavanjem, uzvučavanjem u postmodernom ruhu“ on se mladalački zaigrao, poigrao, pa zanio, rastao nam pred očima, padao i dizao se sve dok nije našao smiraj u jednom pogledu, crvenim hlačama i prstenu od bijelog zlata no ono temeljno nije zaboravio, naizgled uspavljivačem buditi i nikada ne dopustiti plijesan. A baš ona zatvorila je mnoga pera pa i ona koja su odlučila pisati o ovim zbirkama koje su objavljene 2013. u nakladi Ogranka Matice hrvatske Gospić. „Treba reći“
- da ove dvije zbirke su u stvari tri, ali to treba otkriti svaki čitatelj posebno i doživjeti u svom svijetu, jer zato i pjesnici postoje. Da bi p(r)obudili i pokazali nam ono što sami nismo i ne znamo spoznati.

I na koncu „treba reći“

- da ni jedan prikaz nisam tako dugo pisala, brisala, mijenjala, nalazila nove spoznaje, svađala se s njima i na kraju pustila ovaj prikaz u svijet. Jer, „treba reći“
- ove zbirke treba pročitati, no ne kao rakiju već kao jutarnju kavu. Polako i nježno prema pjesniku i prema sebi.

Treba reći: a. aaaaa!